

ecoloog Han Olff

over de Oostvaardersplassen

Oog voor uniek gebied

Han Olff is sinds 2002 hoogleraar ecologie aan de rijksuniversiteit Groningen en ecosystemen met grote grazers wereldwijd zijn al zo'n 25 jaar zijn specialisme. Hij deed onderzoek in o.a. Tanzania en Zuid-Afrika en de laatste tien jaar intensief in de Oostvaardersplassen. Wij vroegen hem naar zijn ideaalbeeld en een reactie op de verhitte discussies van de laatste maanden.

Han Olff, foto: Gerhart Lugart.

Olff was in 2010-2011 lid van de International Committee for the Management of the Oostvaardersplassen en die kwam met een goed werkbaar beheersplan, geformuleerd door deskundigen. Een heel ander advies dan recent door de drie bestuurskundigen, de Commissie Van Geel, werd uitgebracht. Dat betrof de uitwerking van een politieke wens: meer recreatie en minder grote grazers in de Oostvaardersplassen. Aan dat laatste zitten volgens Olff veel haken en ogen: 'Juridische haalbaarheid en de praktische invulling zijn niet doordacht en de ecologische consequenties (ook op lange termijn) zijn niet uitgewerkt.'

Meer ruimte voor recreatie past niet in uw visie?

'Nee, dat is een misverstand. Ik ben voor een vorm van ecotoerisme om bewustwording te vergroten. Er zou een grote uitkijktoren moeten komen op de grens van het grazersdeel en het moeras om mensen ook werkelijk te laten ervaren hoe zo'n gebied functioneert in samenhang en

niet alleen in de maand dat de grote grazers het moeilijk hebben. Nu wordt gezegd dat de Oostvaardersplassen te klein zijn en dat daardoor een probleem met de paarden en runderen ontstaat terwijl in de huidige plannen het effectieve oppervlak voor die dieren wordt verkleind. Dat kan ik niet volgen.'

Hoe ziet uw ideaalbeeld eruit?

'Daarvoor zou het Oostvaarderswold, een verbinding van de Oostvaardersplassen naar het Horsterwold moeten worden aangelegd. Dan krijg je prachtige kansen voor recreatie en bewoning, recreëren in de natuur, ruimte voor grazers op een groter en diverser oppervlak met meer habitats en daarbij passend beheer. Dat is nog altijd voor het dierenwelzijn en ecologisch het meest wenselijke scenario. De stille kern van

het Horsterwold zou een prachtige combinatie vormen met de Oostvaardersplassen met de mogelijkheden van aanleg van nieuwe habitat in het tussenliggend deel. Op termijn zou je zelfs kunnen denken aan overgangen met de Veluwe, zodat je populaties aan elkaar kunt koppelen.'

Is dat een oplossing voor alle commotie van de laatste tijd?

'Mensen die zelf hun paarden met veel liefde en aandacht houden lopen nogal emotioneel te hoop tegen hoe paarden ook in de natuur kunnen leven. Ze hebben daar geen idee van. Het zou dan ook niet het doel van beleidsmakers moeten zijn om alle facebookgroepen tevreden te stellen. Bovendien is het goed te bedenken dat honderdduizenden bezoekers per jaar die geen problemen hebben met hoe de paarden en runderen daar leven en van de natuur genieten, minder goed georganiseerd zijn dan protesterende facebookgroepen. Publiek draagvlak blijft belangrijk, maar dat moet je ook als beheerder zelf maken.'

In wezen is het een ethisch en moreel probleem?

'Ja, het gaat om de vraag of er in Nederland ruimte is om grote dieren vrij te laten leven. Moeten alle dieren groter dan een schaap of een geit gehouden worden zoals de mens bepaalt? Dat is een principiële discussie. Hoe groot je het gebied ook maakt, er zullen altijd mensen blijven die het onaanvaardbaar vinden dat dieren door een strenge winter aan hun einde komen. Maar als je het wat meer in grote lijn bekijkt, dan denk ik dat mensen gedurende 2000 jaar veehouderij zijn gaan geloven dat grotere dieren niet zonder ons kunnen. Er zit misschien ook wel iets van een onuitgesproken schuldgevoel achter omdat we die dieren heel veel ontnemen: een vrij leven in groepen, en vrije keus van partner en voedsel. Wie de vader van je kinderen is wordt bepaald door wie er in de plastic spuit

ruimte voor grazers op een groter en diverser oppervlak

Foto: Harm Niesen.

Foto: Harm Niesen.

tussen je billen zit, en niet door met wie je kiest om te paren. Het enige wat we teruggeven aan die dieren, mede ingegeven door onze interesse in vlees en zuivel, is een overmaat aan voedsel het hele jaar door. Dat hebben we nu als het summum van dierenwelzijn heilig verklaard. Ondertussen accepteren we de dood door voedselgebrek in de natuur van muizen, vissen en zeehonden wel.

Hoe gaat het verder, komende winter?

'Als je sec kijkt naar de populatie waren er begin mei dit jaar 1800 dieren tegen ruim 5000 vóór de afgelopen winter. Bij deze dichtheid kunnen alle dieren de komende zomer een maximale wintervoorraad aanleggen - tenzij we een winter zoals in 1963 krijgen - en zal de uitval niet veel groter zijn dan 10-15 procent. Dan is er geen extreme sterfte. Dit jaar zullen er zo'n 600 (30 procent) jonge dieren geboren worden, dus ga je met 2400 de winter in. Volgend jaar er nog steeds veel voedsel en zo groeit de populatie, totdat de reserves voor de winter weer kleiner worden en de uitval in de winter groter wordt. En er is ook geen goede wettelijke basis om nu zomaar 1000 dieren dood te schieten, argumenten van verkeersveiligheid of schade aan de landbouw gaan in de Oostvaardersplassen niet op. Verlies aan biodiversiteit speelt vooral in het moeras en dat is ook al geen argument om de grote grazers af te schieten.'

Zijn die er wel?

'Ja, selectief dieren die de winter niet zullen overleven doden voordat ze een periode van lijden ingaan tot het moment waarop ze sowieso zouden doodgaan, dat vind ik een goede en aanvaardbare vorm van beheer. Ik ben echter geen voorstander van proactief beheer, waarbij overtollige aantallen willekeurig voorafgaand aan de winter worden afgeschoten. Dan ga je gezonde dieren afschieten, die mogelijk de winter wél zouden kunnen overleven. Zo wordt op de Veluwe overigens het reguliere populatiebeheer als jacht uitgevoerd. Dat vind ik echt niet diervriendelijker. Bovendien bepaal je daarmee ook hoe het ecosysteem eruit ziet en dan krijg je gemaakte natuur, dat hebben we al zoveel. We hebben maar zo weinig gebieden waar de spontane populatiedynamiek van grote grazers in combinatie met het weer en de vegetatieontwikkeling bepaalt welk ecosysteem we daar hebben. Dat is ook het grote appeal van de Oostvaardersplassen. Het is in de afgelopen decennia een gebied van wereldfaam geworden waar mensen uit de hele wereld komen kijken voor inspiratie. Het is belangrijk om te laten zien hoe onderscheidend natuurbeheer werkt, hoe paarden en runderen niet als vee worden gehouden, of herten als jachtwild, maar vrij kunnen leven, spontaan geboren worden en weer sterven. Dat is een stimulans en een eyeopener voor nieuwe vormen van natuurbeheer wereldwijd.'